

Update inventarisatie beschermde soorten Weimeren

28 juni 2018

Alex Tabak

Bureau Stroming, Nijmegen

Versiebeheer

Versie	Datum	Aanpassingen	Naam
1.0	23-06-2018	1 ^e concept	AT en AvK
1.1	28-06-2018	2 ^e concept	Commentaren verwerkt van werkgroep

Inhoud

Inhoud2

- 1 Inleiding3
 - 1.1 Aanleiding3
 - 1.2 Doel en onderzoeksgebied3
- 2 Resultaten voorkomen beschermde soorten7
 - 2.1 Vaatpanten7
 - 2.2 Broedvogels7
 - 2.3 Jaarrondbeschermde nesten van vogels7
 - 2.4 Zoogdieren8
 - 2.5 Amfibieën8
 - 2.6 Insecten9
 - 2.7 Overige soortgroepen10
 - 2.8 Overige waarnemingen en Rode Lijst soorten10
 - 2.9 Beschermde soorten tijdens de werkzaamheden11
- 3 Conclusies12
- 4 Bronnen13

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Ten Noordwesten van Breda ligt het 229 hectare grote gebied Weimeren, aan de noordzijde begrensd door de Mark en aan de oostzijde door de A16. Het grootste deel is in bezit van Staatbosbeheer, maar enkele tientallen hectaren zijn (nog) niet verworven. Provincie Noord-Brabant wil dat de definitieve inrichting van Weimeren nauw aansluit bij de Ambitiekaart voor het Natuur Netwerk Noord-Brabant. Momenteel wordt deze studie uitgevoerd door Bureau Stroming, in opdracht van Staatbosbeheer. Het Waterschap Brabantse Delta is nauw bij dit proces betrokken.

De vergunbaarheid onder de Wet natuurbescherming bij uitvoering van deze herinrichting is relevant. Gezien de omvang van het gebied en de bekende inventarisatiegegevens is het waarschijnlijk dat er beschermde natuurwaarden aanwezig zijn of kunnen opduiken. In het geval van soorten die onder artikel 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming vallen (beschermingsregime Vogel- en Habitatrichtlijn), mogen de veldgegevens – bij ongewijzigde inrichting en beheer - maximaal 3 jaar oud zijn ten opzichte van de datering van de aanvraag. Voor soorten die vallen onder artikel 3.10 (beschermingsregime andere soorten) geldt een periode van maximaal 5 jaar.

Tussen 2007 en 2010 zijn voor een aantal studies gegevens over beschermde soorten binnen het gebied Weimeren ingewonnen. Daarnaast zijn er actuelere gegevens van de NDFF databank beschikbaar.

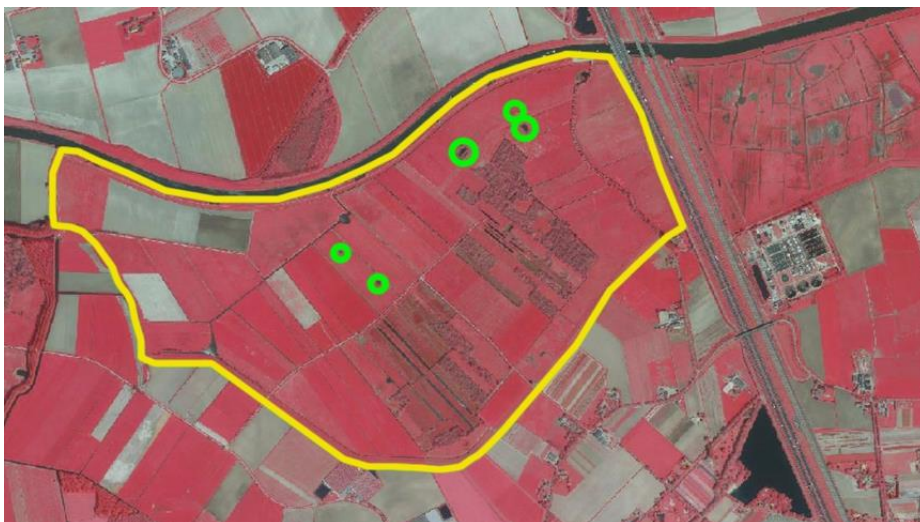
Echter is dit niet voldoende gebleken om een volledig en actueel beeld te krijgen van beschermde soorten binnen het plangebied. Om die reden is dit aanvullend veldonderzoek uitgevoerd. Het doel is een actualisatie te geven van het voorkomen van beschermde soorten volgens de Wnb.

1.2 Doel en onderzoeksgebied

Het onderzoek bestaat uit een veldbezoek waarbij het gebied is onderzocht op het voorkomen van relevante beschermde soorten volgens de Wnb. Er is tijdens het bezoek met name aandacht besteed aan kansrijke biotopen voor dergelijke soorten. Gezien de beschikbare verspreidingsgegevens en de aanwezige biotopen ligt de focus van het veldbezoek op amfibieën en jaarrondbeschermdenesten van broedvogels.

Het gebied is te voet doorkruist, waarbij met een verrekijker gelet is op sporen en aanwezigheid van territoria van vogelsoorten met jaarrondbeschermdenesten. Met behulp van een RAVON schepnet zijn potentieel geschikte wateren voor salamanders en kikkers gemonsterd (zie figuur 1). Door te luisteren naar kooractiviteit bij het voortplantingswater is de aanwezigheid de strikt beschermde Poelkikker onderzocht. In de voortplantingstijd roepen dieren op zonnig dagen overdag.

Bovenstaande methodes geldend om de aanwezigheid van de genoemde soortgroepen aan te tonen.

Figuur 1: Geïsoleerde wateren bemonsterd op beschermde amfibieën (groene cirkels). De grens van het plangebied is weergegeven met de gele lijn.

Er hebben totaal twee veldbezoeken plaatsgevonden, op 25 april en 4 juni 2018. Beiden zijn uitgevoerd door ecooloog Alex Tabak (Bureau Stroming).

Ter voorbereiding van het veldonderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- NDFF data 2008-2018.
- Data Staatbosbeheer 2008-2018.
- Arcadis, 2010. Update QS Flora- en faunawet Noordrandmidden (memo).
- Arcadis, 2010. MER WILG-plan Noordrandmidden.
- DLG, 2008. Inrichtingsplan Weimeren, Wetland en hooilanden langs de Beneden Mark, Versie 1.5.
- Royal Haskoning, 2007. Integrale Gebiedsanalyse Noordrandmidden.
- Royal Haskoning, 2008. Achtergrondrapport IGA Noordrandmidden.

2 Resultaten voorkomen beschermde soorten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het veldonderzoek besproken. Er is per soortgroepen weergegeven welke beschermde soorten waargenomen zijn. Verder is aangegeven of en in welke mate het gebied Weimeren een betekenis heeft voor beschermde soorten.

2.1 Vaatplanten

Volgens de beschikbare bronnen zijn geen beschermde planten bekend uit het onderzoeksgebied. Tijdens het veldbezoek zijn alleen algemene soorten aangetroffen. Beschermde soorten worden ook niet in het onderzoeksgebied verwacht.

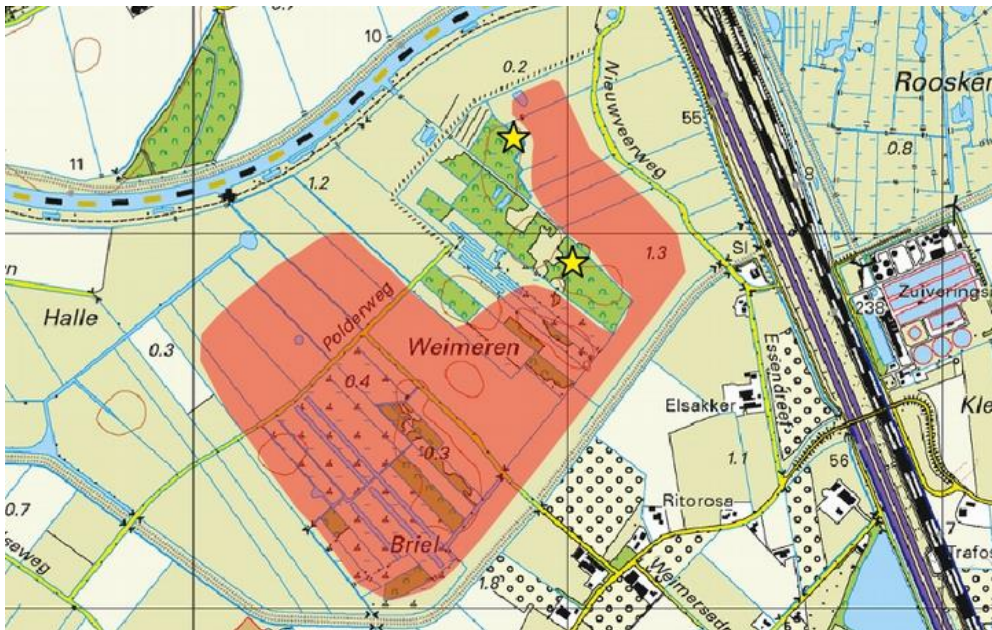
2.2 Broedvogels

Tijdens het veldbezoek zijn uitsluitend algemene broedvogels waargenomen. Gezien de kenmerken van het onderzoeksgebied en de omgeving kunnen allerlei broedvogels van graslanden, moerassen, struwelen en bossen verwacht worden. Veel vogelsoorten van riet en ruigte broeden hier, waaronder in 2017 17 territoria van Blauwborst. Ook in drogere delen zijn broedvogels waaronder 6 territoria van Veldleeuwerik aanwezig. Om verstoring van broedvogels zoveel mogelijk uit te sluiten, dienen werkzaamheden zoals het vellen van bomen, verwijderen struweel en graafwerkzaamheden in ruigtes en graslanden buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden. Terreindelen kunnen ook voor de werkzaamheden ongeschikt gemaakt en gehouden worden voor broedvogels. Deze maatregelen moeten worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol wanneer de wijze van uitvoering is bepaald.

2.3 Jaarrondbeschermde nesten van vogels

In de bospercelen is gelet op het voorkomen van jaarrond beschermde nesten (bv. horsten van roofvogels). Er zijn twee horsten van Buizerd vastgesteld (zie figuur 2). De graslanden en moerasruigtes vormen jachtgebied van de aanwezige individuen, gerelateerd aan de aangetroffen nesten.

De nesten van Buizerd zijn jaarrond beschermd onder categorie 4. Dit houdt in dat deze soorten jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en dat ze zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Indien werkzaamheden leiden tot het verdwijnen van deze nesten of verlies van de nesten als geschikte broedplaats door aantasting van het functionele leefgebied, zal hiervoor mogelijk een ontheffing aangevraagd moeten worden. Specifieke maatregelen worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol wanneer de wijze van uitvoering is bepaald.

Figuur 2: Aangetroffen horsten van Buizerd (gele sterren). In het rode gebied zijn tijdens het veldbezoek Buizerds foeragerend waargenomen. Deze gebieden worden beschouwd als onderdeel van het functionele leefgebied.

2.4 Zoogdieren

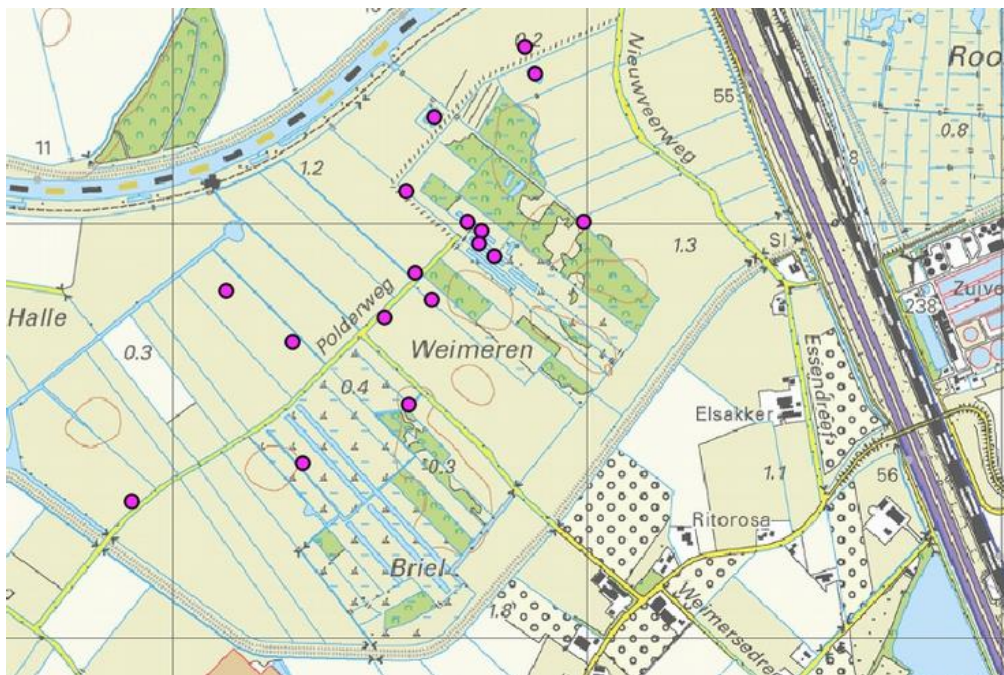
Tijdens het veldbezoek zijn op meerder plekken Reeën en Hazen waargenomen. Het onderzoeksgebied zal verder leefgebied vormen voor een aantal algemene soorten zoals Egel, Bunzing en Bosmuis. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor de Wet natuurbescherming binnen de provincie Noord-Brabant. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van strikt beschermde grondgebonden zoogdieren gevonden, er zijn verder ook geen waarnemingen bekend. Het is niet uitgesloten dat vleermuizen voor kunnen komen binnen het gebied. Er zijn echter zeer weinig bomen met holtes aangetroffen die potentiële verblijfplaats kunnen vormen. Bij de voorgenomen herinrichting zullen nauwelijks tot geen bomen gekapt worden. Het gebied vormt wel geschikt foerageergebied voor vleermuizen, maar de uiteindelijke situatie zal onveranderd geschikt blijven als foerageergebied. Er hoeft verder geen rekening gehouden te worden met vleermuizen.

2.5 Amfibieën

Tijdens het veldonderzoek zijn geschikte (zonder vis) wateren bemonsterd met een schepnet (zie figuur 1). Bij eerdere studies is het voorkomen van Vinpootsalamander en Alpenwatersalamander in de buurt van Weimeren genoemd, een exacte afstand is niet bekend. Er zijn geen salamanders aangetroffen in de bemonsterde poelen.

Volgens de gebruikte bronnen komt Poelkikker voor in Weimeren. Om het huidige voorkomen in kaart te brengen is gelet op kooractiviteit. De Poelkikker is bij alle bemonsterde poelen, langs de polderweg en ten zuidwesten van het grote bosperceel vastgesteld (zie figuur 3). Poelkikker is ook een aantal keer gevangen bij bemonstering met schepnet.

De Poelkikker is een strikt beschermde soort (Habitatrichtlijn, Bijlage IV). Mogelijk zal het aanvragen van een ontheffing aan de orde zijn. Specifieke maatregelen worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol wanneer de wijze van uitvoering is bepaald.

Figuur 3: Locaties waar Poelkikkers zijn vastgesteld (roze stippen).

Figuur 4: Poel in grasperceel ten noorden van de Polderweg. Het vormt leefgebied van de Poelkikker.

2.6 Insecten

De strikt beschermde Gevlekte witsnuitlibel (Habitatrichtlijn, Bijlage IV) komt voor op ca. 3 km afstand in natuurreserveaat De Berk. Dit gebied staat in tegenstelling tot Weimeren onder invloed van kwel en wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van goed ontwikkeld laagveenmoeras. De Berk vormt om die reden geschikt leefgebied voor de soort. Het voorkomen in Weimeren wordt gezien de ter plaatse heersende abiotiek niet verwacht. Er is tijdens het veldonderzoek in de moerasvegetaties gelet op de Gevlekte witsnuitlibel, maar niet waargenomen. Het voorkomen van overige soorten strikt beschermde insecten wordt gezien de aanwezige biotopen in combinatie met bekende verspreidingsgegevens niet verwacht.

2.7 Overige soortgroepen

Het voorkomen van strikt beschermde reptielen en vissen wordt gezien de aanwezige biotopen in combinatie met bekende verspreidingsgegevens niet verwacht.

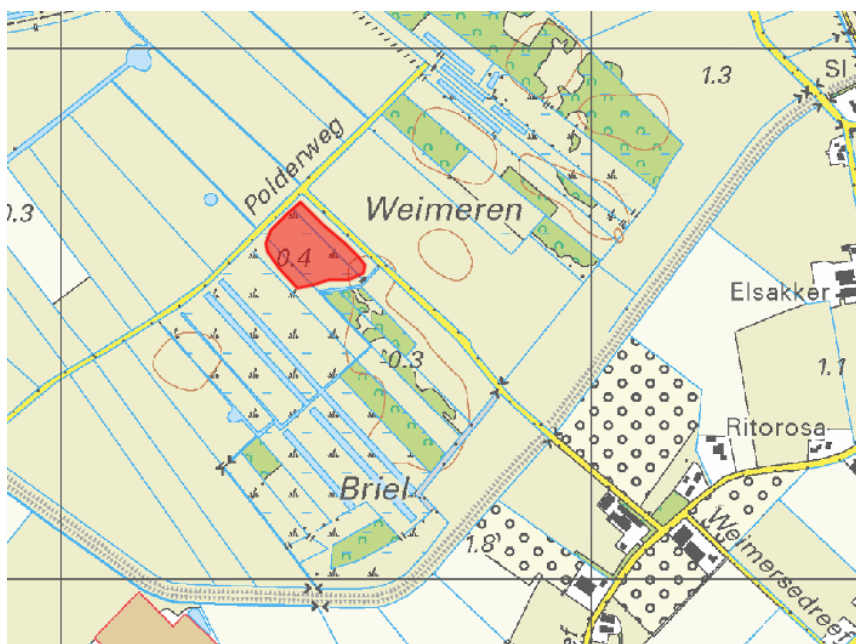
2.8 Overige waarnemingen en Rode Lijst soorten

In het kader van de herinrichting van de natte natuurplek is van een aantal percelen in 2008 de voedselrijke bovengrond tot op het veen afgegraven om de ontwikkeling van nat schraalland mogelijk te maken. Ter plaatse is een aantal plantensoorten van matig voedselarme en zwak zure tot zure omstandigheden aangetroffen zoals Moeraskartelblad, Waterpostelein, Veenpluis en Koningsvaren.

Het markante Moeraskartelblad is een zeldzame soort van moerassen natte graslanden (zie figuur 5 en 6). De soort staat op de Rode Lijst met als status 'kwetsbaar', maar is niet beschermd.

Verder zijn de libellensoorten Glassnijder en Vroege glazenmaker op diverse plekken langs de watergangen direct rondom het grote bosperceel waargenomen. Beide soorten komen voor in goed ontwikkelde en gevarieerde oever- en watervegetatie.

Op één locatie langs het opgeworpen talud, vlakbij de Nieuwveerweg is Bruin blauwtje waargenomen. Verspreid over het gebied is Groot dikkopje waargenomen, vooral rondom de dijk langs de Mark en in de (ruige) graslanden binnen en rondom het grote bosperceel. Beide staan op de Rode Lijst met als status 'gevoelig'.

Figuur 5: Percelen waar Moeraskartelblad is aangetroffen (rode gebied).

Figuur 6: Perceel met grote oppervlakten Moeraskartelblad, ten zuiden van de Polderweg.

Uit de data van NDFF en Staatsbosbeheer uit de periode 2008-2018 komt ook naar voren dat er Rode Lijst soorten in het gebied Weimeren voorkomen:

- Er zijn van vlinders waarnemingen bekend van Groot dikkopje en Bruin blauwtje, deze soorten zijn ook tijdens het veldonderzoek vastgesteld.
- Ten aanzien van vaatplanten wordt in de database het voorkomen van de Rode Lijst soorten Krabbenscheer, Brede waterpest, Kamgras (allen status 'gevoelig') en Glanzend veenmos, Spits fonteinkruid en Vlottende bies (allen status 'kwetsbaar') genoemd. Het voorkomen van de Rode Lijst soort Moeraskartelblad, tijdens dit veldonderzoek is vastgesteld, is nieuw voor het gebied Weimeren.
- Er komen verschillende Rode Lijst vogelsoorten voor. Er zijn waarnemingen gedaan van o.m. Blauwe kiekendief, Boomvalk, Kneu, Oeverloper, Grutto, Tureluur, Veldleeuwerik, Koekoek en Kramsvogel.

2.9 Beschermde soorten tijdens de werkzaamheden

Weimeren is een 229 hectare groot gebied gelegen langs de Mark. Het project Weimeren zal naar verwachting 10 jaar duren. In deze periode zal steeds in een deel van het gebied worden gewerkt en in een groot deel van het gebied zal het rustig zijn. Omdat er sprake is van een groot en relatief natuurlijk gebied en een lange periode van werkzaamheden is de kans dat zich beschermde soorten (art. 3.1 en 3.5) vestigen zeker aanwezig. Overwogen kan daarom worden om het gebied voor de start van de werkzaamheden aan te melden als Tijdelijke Natuur. Dat kan op eenvoudige wijze via de website van stichting Tijdelijke Natuur (<http://www.tijdelijkenatuur.nl/>). Op deze wijze kan worden voorkomen dat er aanvullende ontheffingen moeten worden aangevraagd en wordt het risico op compensatie ondervangen.

3 Conclusies

Er zijn twee horsten van Buizerd vastgesteld. Deze zijn jaarrond beschermd onder categorie 4. Indien werkzaamheden leiden tot het verdwijnen van deze nesten, of verlies van de nesten als geschikte broedplaats door aantasting van het functionele leefgebied, kan het aanvragen van een ontheffing Wnb aan de orde zijn.

De Poelkikker is op meerdere plekken vastgesteld. De Poelkikker is een strikt beschermde soort (Habitatrichtlijn, Bijlage IV). Mogelijk zal het aanvragen van een ontheffing aan de orde zijn wanneer geschikt leefgebied wordt aangetast.

Om risico's tijdens de uitvoering te ondervangen wordt geadviseerd het gebied aan te melden als Tijdelijke Natuur. Dat kan het eenvoudigste via de gedragscode.

4 Bronnen

- Arcadis, 2010. Update QS Flora- en faunawet Noordrandmidden (memo).
- Arcadis, 2010. MER WILG-plan Noordrandmidden.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Poelkikker, *Rana lessonae*. Versie 1.0, juli 2017.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Buizerd, *Buteo buteo*. Versie 1.0, juli 2017.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk en J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- DLG, 2008. Inrichtingsplan Weimeren, Wetland en hooilanden langs de Beneden Mark, Versie 1.5. Documentnummer: 2008/23612.
- Groenveld, A., G. Smit & E. Goverse, 2011. Handleiding voor het Monitoren van Amfibieën in Nederland. RAVON Werkgroep Monitoring, Amsterdam.
- Netwerk Groene Bureaus, 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017).
- Royal Haskoning, 2007. Integrale Gebiedsanalyse Noordrandmidden.
- Royal Haskoning, 2008. Achtergrondrapport IGA Noordrandmidden.